

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingen Dienst

Postbus 20701
2500 ES Den-Haag
Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:

Zie Verzendlijst

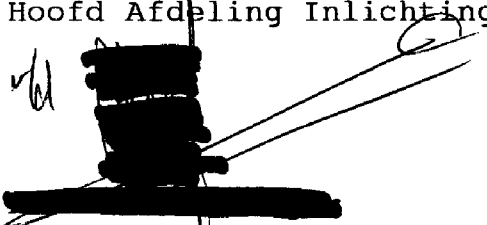
Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/94/095/342	11 februari 1994

Onderwerp:

Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 09/94)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze,
Hoofd Afdeling Inlichtingen

Kolonel-Klu

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
Den-Haag

Doorkiesnummer
070 - 3 18 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

[REDACTED]

[REDACTED]

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/94/095/342
d.d. 11 februari 1994

Aan:

Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten
(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

Intern:

HMID
HSV
HAI
HMA
Archief

[REDACTED]

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHЕ FEDERATIE

09/94

(Afgesloten 111200 FEB 1994)

Bosnië-Herzegovina

Zoals reeds eerder gemeld, heeft de NAVO-raad op 9 februari een resolutie aanvaard, die op 10 februari om 24.00 GMT van kracht is geworden. In deze resolutie wordt bedreigd met luchtaanvallen op stellingen rond Sarajevo, tenzij de Bosnische Serviërs hun zware artillerie binnen tien dagen terugtrekken uit een gebied van 20 kilometer rond de Bosnische hoofdstad, dan wel onder toezicht van UNPROFOR stellen. Als uitzondering werd genoemd de onmiddellijke omgeving van het Bosnisch-Servische hoofdkwartier in Pale, dat binnen deze 20km-zone ligt. Ook de Bosnische (Moslim-)strijdkrachten worden in de resolutie van de NAVO opgeroepen hun zware wapens onder toezicht van UNPROFOR te stellen. Luchtaanvallen op stellingen rond Sarajevo zijn reeds vóór het verstrijken van het ultimatum mogelijk, indien het opnieuw komt tot beschietingen op burgerdoelen in Sarajevo.

De Serviërs en Moslims hebben nog niet formeel gereageerd op de genoemde NAVO-verklaring. Naar verluidt heeft de Bosnisch-Servische leider Karadzic evenwel toegezegd dat zijn eenheden zich aan het ultimatum zullen houden. Hij heeft er echter tevens op gewezen dat zijn volk niet geneigd is voor ultimata te buigen. Uitspraken van lokale Bosnisch-Servische bevelhebbers lijken te bevestigen dat de Serviërs bereid zijn tenminste enkele posities rond Sarajevo te ontruimen. Andere functionarissen hebben echter aangedrongen op gelijktijdige terugtrekking van Servische en Bosnische artillerie rond Sarajevo.

In de Bosnisch-Servische pers is bedreigd met wapengeweld in geval van NAVO-aanvallen op hun stellingen. Ook is gemeld dat de Bosnisch-Servische regering medewerkers van UNHCR heeft verboden het gebied van de "Servische Republiek" (in Bosnië-Herzegovina) te verlaten. Het impliciete dreigement is dat de betreffende hulpverleners feitelijk worden gegijzeld en kunnen worden getroffen door represailles in geval van luchtaanvallen. Kennelijk als reactie hierop heeft de Britse regering inmiddels aangekondigd medewerking aan hulpverlening in Bosnië-Herzegovina voorlopig op te schorten. Onduidelijk is evenwel wat de strekking van deze aankondiging is; naar verluidt ligt het niet in de bedoeling om de beveiliging van hulpkonvoien te onderbreken.

Karadzic heeft gisteren gesteld geen reden te zien om aan de jongste onderhandelingsronde over de politieke toekomst van Bosnië-Herzegovina in Genève deel te nemen. Hij stelde dat eerst moet worden vastgesteld wie verantwoordelijk is geweest voor de aanslag op de markt in Sarajevo, waar afgelopen weekeinde tientallen doden vielen. Zoals bekend hebben de Serviërs de Moslims ervan beschuldigd deze beschieting te hebben uitgevoerd met als doel de Servische agressie aan de kaak te stellen en een grotere buitenlandse militaire betrokkenheid bij het conflict uit te lokken. Inmiddels is toegezegd dat een nieuw onderzoek zal plaatsvinden. De besprekingen in Genève zijn vervolgens toch begonnen, maar hebben tot op heden geen resultaat opgeleverd.

Zowel de Serviërs als de Moslims hadden reeds vóór het bekend worden van de definitieve tekst van de NAVO-raad ingestemd met een staakt-het-vuren rond

~~_____~~

Sarajevo, dat op 10 februari is ingegaan. In het kader van deze bestandsovereenkomst hebben enkele pelotons van UNPROFOR, kennelijk zonder dat de strijdende partijen zich hiertegen verzetten, posities ingenomen in omstreken posities in de Bosnische hoofdstad. Over de praktische uitvoering van dit bestand bestaat overigens nog onduidelijkheid. Zo heeft de Bosnische president Izetbegovic verklaard dat de Serviërs in het kader van de bestandsovereenkomst binnen vijf dagen hun zware wapens dienen te verzamelen in een zestal kazernes. Izetbegovic zei de overeenkomst als nietig te zullen beschouwen indien zij daaraan niet voldoen. Volgens de president zijn de Bosnische strijdkrachten niet aan een terugtrekkingsverplichting gebonden, al zei hij te verwachten dat zij daaraan zullen voldoen als de Serviërs dat ook zouden hebben gedaan. Overigens verklaarde de militaire bevelhebber van de Moslims rond Sarajevo, Divjak, dat hij weinig vertrouwen had in de bereidheid van de Serviërs om het bestand na te leven. Hij onderstreepte slechts met het staakt-het-vuren te hebben ingestemd om de indruk te willen vermijden dat de Moslims een vredesregeling tegengaan. Inmiddels is melding gemaakt van een eerste schending van het bestand, maar vooralsnog lijkt het een incident te betreffen.

Denkbaar is dat de Serviërs zich geconfronteerd zien met een dilemma. Enerzijds willen zij luchtaanvallen tegen hun stellingen zo mogelijk voorkomen door blijk te geven van een gematigde opstelling. Daarnaast lijkt hun streven erop gericht tijd te winnen om het wegebben van de internationale verontwaardiging over de aanslag in Sarajevo af te wachten. Anderzijds lijken zij zich op luchtaanvallen voor te bereiden. In ieder geval heeft de internationale bemiddelaar Owen zich optimistisch uitgelaten over de kans dat de Bosnische Serviërs hun zware wapens zullen terugtrekken.

Rusland heeft opgeroepen tot een nieuwe zitting van de VN-Veiligheidsraad om de situatie met betrekking tot Bosnië-Herzegovina te bespreken. Zoals bekend hield Rusland tot voor kort vast aan de these dat luchtaanvallen in die republiek afhankelijk zijn van nieuwe besluitvorming in VN-kader. Het Russische ministerie van Buitenlandse Zaken heeft echter inmiddels laten weten dat Rusland niet beoogt dergelijke aanvallen ten koste van alles tegen te houden. De afgelopen dagen is zowel van NAVO-zijde als door de huidige voorzitter van de Raad onderstreept dat de vigerende VR-resoluties de SG machtigen tot het goedkeuren van luchtaanvallen.

Overigens heeft de Oekraïense minister van Defensie Radetskiy verklaard dat zijn land haar UNPROFOR-eenheden zal evacueren in geval van NAVO-aanvallen op Bosnisch-Servische posities. Bovendien stelde hij dat de beslissing van afgelopen jaar om het Oekraïense UNPROFOR-contingent in Sarajevo uit te breiden van 400 tot 1200 man in ieder geval niet zal worden geïmplementeerd. Daarbij gebruikte Radetskiy soortgelijke argumenten als de Russische regering de afgelopen weken, namelijk dat dergelijke luchtaanvallen geen oplossing bieden voor het conflict in Bosnië-Herzegovina en mogelijk de aanzet vormen tot een algemene Balkanoorlog. Ook de regeringen van Griekenland en Roemenië hebben zich de afgelopen tijd in dergelijke bewoordingen uitgelaten.

De Amerikaanse president Clinton heeft gesteld dat hij druk zal uitoefenen op de Moslims om in te stemmen met een compromis dat een eind moet maken aan het bloedvergieten in Bosnië-Herzegovina. Tot voor kort had de Amerikaanse regering onderstreept dat in haar visie de druk primair zou moeten worden uitgeoefend op de Serviërs. Vermoedelijk is de recente uitspraak van Clinton vooral bedoeld als een poging om te voorkomen dat de Moslims door nieuwe incidenten uit te lokken een verdere buitenlandse militaire betrokkenheid bij het conflict proberen af te dwingen.

[REDACTED]

De Organisatie van de Islamitische Conferentie (OIC) heeft gisteren een troepenmacht van 10.000 man aangeboden om toe te zien op naleving van het bestand rond Sarajevo. Deze zou grotendeels moeten bestaan uit eenheden uit landen die reeds een bijdrage leveren aan UNPROFOR, zoals Jordanië, Maleisië en Egypte. De SG van de VN heeft reeds herhaaldelijk aanbiedingen van de OIC geweigerd, uit vrees voor partijdig optreden ten gunste van de Moslims door met name radicaal-islamitische landen als Iran. In het huidige OIC-voorstel is echter geen sprake meer van Iraanse troepen. Mede gezien de relatieve zwakte van UNPROFOR rond Sarajevo is denkbaar dat Ghali onder druk zal komen te staan om het huidige OIC-aanbod te aanvaarden.

Op korte termijn zullen de plaatsvervangende Secretarissen-Generaal van de VN Goulding en Annan naar Bosnië-Herzegovina reizen voor overleg met de bevelhebbers van UNPROFOR, de speciale afgezant van de SG Akashi en met andere VN-functionarissen. Deze reis houdt verband met de wens de inspanning van de VN in het voormalige Joegoslavië te herzien en zo mogelijk efficiënter te maken. Een rol daarbij speelt ook de overweging dat een aantal landen die een bijdrage leveren aan UNPROFOR reeds geruime tijd zinspelen op terugtrekking van hun contingenten. Het mandaat van UNPROFOR loopt op 31 maart a.s. af. In het verleden is telkens slechts te elfder ure en zonder fundamentele discussie besloten tot verlenging van het oorspronkelijke mandaat. De Veiligheidsraad heeft de SG onlangs verzocht te trachten reeds weken voor het verlopen van het huidige mandaat een nieuwe strategie te formuleren met betrekking tot de toekomstige VN-inspanningen in en om het voormalige Joegoslavië.

Er is reeds enkele dagen sprake van een opleving in de gevechten in de omgeving van Vitez (centraal-Bosnië). Daarbij lijken Bosnisch-Kroatische eenheden hun posities ten opzichte van de Moslims te hebben verbeterd. Deze ontwikkeling wijkt af van de situatie van de voorgaande weken, toen de druk van de Moslims op de Kroatische posities in deze regio dermate groot was dat werd gevreesd dat de HVO op korte termijn geheel centraal-Bosnië zou moeten ontruimen. Denkbaar is dat de recente Kroatische successen tenminste voor een deel zijn toe te schrijven aan de vergroting van de assistentie vanuit Kroatië aan de Bosnische Kroaten.

Volgens onbevestigde berichten hebben de Kroatische strijdkrachten gevechtshelikopters ingezet rond Gornji Vakuf en Bugojno. Bij laatstgenoemde plaats zou het Kroatische optreden hebben plaatsgehad in samenhang met beschietingen van Bosnisch-Servische artillerie. Bekend is dat Kroatië het afgelopen jaar de beschikking heeft gekregen over een aantal helikopters van de types MI-8/17 HIP en MI-24 HIND. Er waren echter aanwijzingen dat het land problemen ondervond met de verwerving van de voor deze vliegtuigen geschikte bewapening. Gezien de politieke consequenties die inzet van gevechtshelikopters zou kunnen hebben, is het onzeker of het bericht juist is. De melding zou echter passen in de recent gemelde versterking van de Kroatische posities in het betreffende gebied en met de toenemende militaire samenwerking tussen Bosnische Serviërs en Kroaten.

In dit verband is mogelijk vermeldenswaard dat een Kroatische delegatie eind januari een bezoek heeft gebracht aan Zuid-Afrika. Daarbij zou met name de levering van militaire goederen zijn besproken. Reeds in november 1993 was er sprake van militair-politieke contacten tussen beide landen. Zuid-Afrika heeft de afgelopen decennia een grotendeels onafhankelijke defensie-industrie opgebouwd.

Vorige week hebben er onder VN-auspiciën onderhandelingen plaatsgevonden tussen de Bosnische Kroaten en Moslims over een eventuele vredesregeling met betrekking tot Mostar. Doel van deze besprekingen was een regeling uit te werken waardoor Mostar zou worden gedemilitariseerd en onder toezicht van de EU zou worden

[REDACTED]

UNPA ten opzichte van de andere "Servische" gebieden in Kroatië, omdat de vooroorlogse etnische verhoudingen in west-Slavonië min of meer in evenwicht waren en omdat door UNPA-west belangrijke wegen en pijpleidingen lopen.

Servië/Montenegro

De fractie van de extreem-nationalistische Radicale Partij in het "Joegoslavische" parlement heeft een voorstel ingediend om de Bosnische Serviërs militair te steunen in geval van luchtaanvallen van NAVO-zijde op hun stellingen. Dit voorstel kan de regering in beginsel voor een dilemma plaatsen. Zij streeft naar opheffing van de sanctiemaatregelen tegen "Joegoslavië" en zal derhalve de schijn van openlijke interventie in het buurland willen vermijden. Anderzijds zal zij ook willen voorkomen dat de Radicalen haar kunnen beschuldigen van opoffering van de Servische belangen in Bosnië-Herzegovina. Vermoedelijk zullen de regerende socialisten proberen een stemming rond deze motie op de lange baan te schuiven. Overigens heeft de leider van de Radicale Partij, Seselj, gedreigd dat de steun aan de Bosnische Serviërs ook de vorm kan aannemen van wereldwijde terroristische acties tegen NAVO-doelen.

Een woordvoerder van de "Joegoslavische" strijdkrachten heeft verklaard dat luchtaanvallen op Bosnisch-Servische stellingen kunnen leiden tot een oorlog waarbij de gehele Balkan betrokken kan raken. Tevens waarschuwde hij ervoor dat een dergelijke ontwikkeling ertoe kan leiden dat UNPROFOR als een vijand van alle Serviërs zou worden beschouwd. Daarmee zinspeelt hij kennelijk op een nauwere betrokkenheid van het "Joegoslavische" leger bij de strijd in Bosnië-Herzegovina en een directe confrontatie tussen dat leger en UNPROFOR. Vooralsnog wordt er evenwel van uitgegaan dat "Joegoslavië" zal proberen een escalatie van de strijd tot over de grenzen van Bosnië-Herzegovina te voorkomen. Het land zal slechts aan Bosnisch-Servische zijde interveniëren in geval van grootschalige militaire acties die de vitale belangen van de Bosnische Serviërs bedreigen en daardoor het streven naar staatkundige vereniging van alle Serviërs ook op lange termijn zouden doorkruisen. Het is onwaarschijnlijk dat luchtaanvallen op de Servische stellingen rond Sarajevo als zodanig zullen worden beschouwd.

Macedonië

De etnische situatie in Macedonië wordt momenteel gecompliceerd doordat onduidelijkheid bestaat over de opstelling van de belangrijkste politieke partij van de Albanese minderheid, de PDP. De afgelopen maanden is herhaaldelijk aangekondigd dat de PDP op korte termijn een congres zal houden om haar koers te bepalen, maar dit voornemen is nog altijd niet in de praktijk gebracht. Deze situatie tast ook de positie van de huidige Macedonische regeringscoalitie aan, omdat de PDP daarvan deel uitmaakt. In december 1993 werden leden van de PDP, onder wie een onderminister van Defensie, gearresteerd op verdenking van wapensmokkel vanuit Albanië.

De leider van de gematigde fractie van de PDP heeft onlangs verklaard dat de Albanese regering de extreem-nationalistische fractie in de partij steunt. Laatstgenoemde fractie heeft herhaaldelijk geprotesteerd tegen de ondergeschikte positie van de Albanese in Macedonië en bepleit de regeringscoalitie te verlaten. Dit lijkt ertoe te leiden dat de (oppositionele) extreem-nationalistische etnisch-Macedonische partijen aan populariteit winnen. Op korte termijn zou een splitsing in de PDP ertoe kunnen leiden dat de gematigde vleugel de regeringsverantwoordelijkheid zou kunnen continueren en de huidige regering blijven steunen in haar pogingen de labiele etnische vrede in het land te handhaven. Dit zal er echter naar verwachting toe leiden dat de extreem-nationalistische Albanese hun streven naar tenminste autonomie, zo niet onafhankelijkheid voor de door hen gedomineerde gebieden zullen intensiveren. Dit zou, in combinatie met de voortdurende economische crisis in het land, de etnische fricties op langere termijn juist kunnen aanwakkeren.

Conclusie/voorzicht

De situatie met betrekking tot Bosnië-Herzegovina wordt momenteel beheerst door de mogelijkheid van NAVO-luchtaanvallen op stellingen rond Sarajevo, met name indien de Serviërs hun beleg van die stad niet staken en hun zware wapens niet terugtrekken, dan wel onder toezicht van UNPROFOR plaatsen. Vooralnog is onduidelijk in hoeverre zij daaraan willen voldoen. Enerzijds willen zij door een gematigde opstelling tijd winnen en hun compromisbereidheid illustreren, anderzijds lijken zij rekening te houden met luchtaanvallen.

Van Servische zijde is gewaarschuwd dat dergelijke luchtaanvallen negatieve gevolgen kunnen hebben voor de veiligheid van buitenlanders in het voormalige Joegoslavië. Ook is erop gewezen dat dergelijke aanvallen kunnen leiden tot een escalatie van de strijd. Tevens is gewaarschuwd voor terroristische aanslagen tegen NAVO-doelen. Hoewel laatstgenoemd dreigement afkomstig is van een Servische (oppositie-)partij, wordt er vooralnog van uitgegaan dat "Joegoslavië" ernaar zal streven niet openlijk in het Bosnische conflict betrokken te raken, tenzij de Servische vitale belangen in ernstige mate bedreigd worden. Het is onwaarschijnlijk dat luchtaanvallen op de Servische stellingen rond Sarajevo als zodanig zullen worden beschouwd.

Ook de Moslims hebben ingestemd met een staakt-het-vuren rond Sarajevo, maar zij hebben onderstreept weinig vertrouwen te hebben in dit bestand en in de intenties van de Serviërs. Bij sommige Westerse regeringen lijkt de vrees te bestaan dat de Bosnische strijdkrachten door het uitlokken van nieuwe incidenten zullen proberen de buitenlandse militaire betrokkenheid bij de strijd in Bosnië-Herzegovina verder te vergroten.

In centraal- en zuid-Bosnië lijken de Kroaten, al dan niet met steun van de Serviërs en vanuit Kroatië zelf, hun posities ten opzichte van de Moslims te versterken. Hun streven blijft erop gericht de Moslims te verhinderen de enclaves rond Vitez te veroveren en zich een toegang tot Mostar, en vandaar tot de Adriatische Zee, te verwerven.

De etnische verhoudingen in Macedonië blijven zich verder verscherpen, mede onder invloed van onenigheid onder de belangrijkste partij van de etnische Albanezen. Een eventueel succes van de radicaal-nationalistische vleugel van deze partij, die naar verluidt door Albanië gesteund wordt, zou niet alleen het nationalisme onder de Slavische Macedoniërs verder versterken, maar ook een nieuwe impuls geven aan het separatisme onder de Macedonische Albanezen.